

Elektrik Devre Temelleri

2024-2025 Bahar Dönemi

Hafta 3

7 Mart 2025

Sibel ÇİMEN

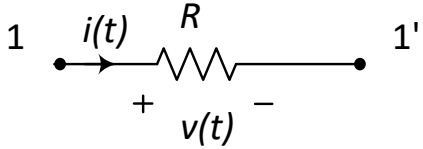
Umut Engin AYTEN

Devre Elemanlarına Giriş

Direnç İki Uçluları

Devre elemanları ileride ayrı bir bölümde detaylı şekilde verilecektir.

1. Lineer Zamanla Değişmeyen Direnç:

$$v(t) = Ri(t)$$

$$R = \frac{v(t)}{i(t)} : u\check{c} \text{ denklemi}$$

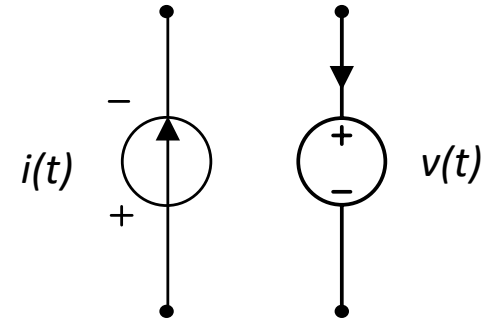
Gerilim ve Akım Kaynakları

1. Bağımsız Gerilim Kaynağı:

İçinden geçen akım ne olursa olsun, iki ucu arasındaki gerilim farkı sabit olan devre elemanıdır.

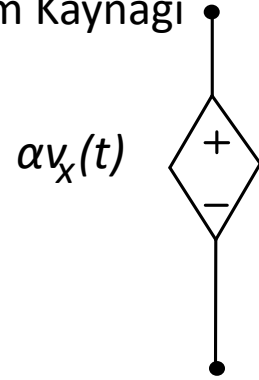
2. Bağımsız Akım Kaynağı:

İki ucu arasındaki gerilim farkı ne olursa olsun, içinden akan akım sabit olan devre elemanıdır.

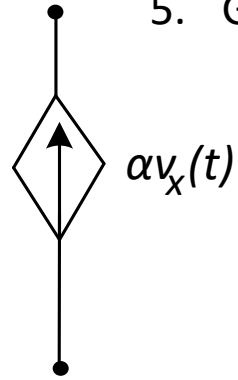

Bu kontrollü kaynaklar, 2-kapılı devre elemanlarıdır.

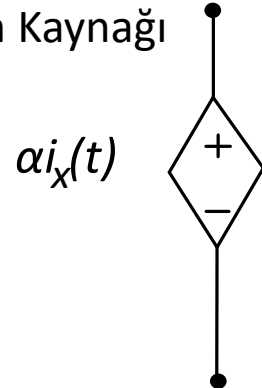
3. Gerilim Kontrollü Gerilim Kaynağı

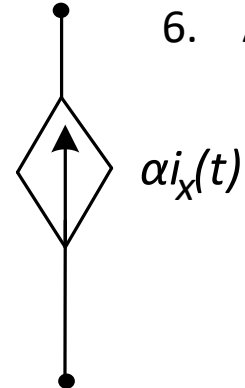
5. Gerilim Kontrollü Akım Kaynağı

4. Akım Kontrollü Gerilim Kaynağı

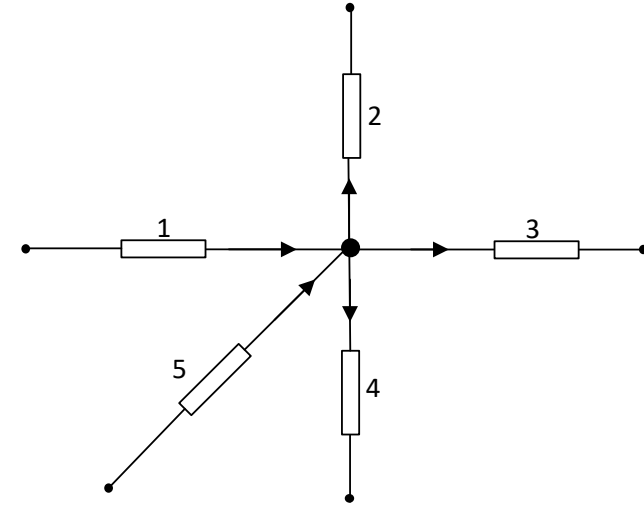
6. Akım Kontrollü Akım Kaynağı

Kirchoff'un Akım Yasası (Düğümeler için)

* Toplu elemanlı bir devrede herhangi bir düğüme bağlı elemanlara ilişkin uç akımlarının cebirsel toplamı her bir t anı için sıfıra eşittir. Bu toplama akım referans yönü düğüme doğru ise – işaretli, değilse + işaretli olarak sokulur.

* Herhangi bir (düğüme) kapalı yüzeye giren akımların toplamı, çıkan akımların toplamına eşittir.

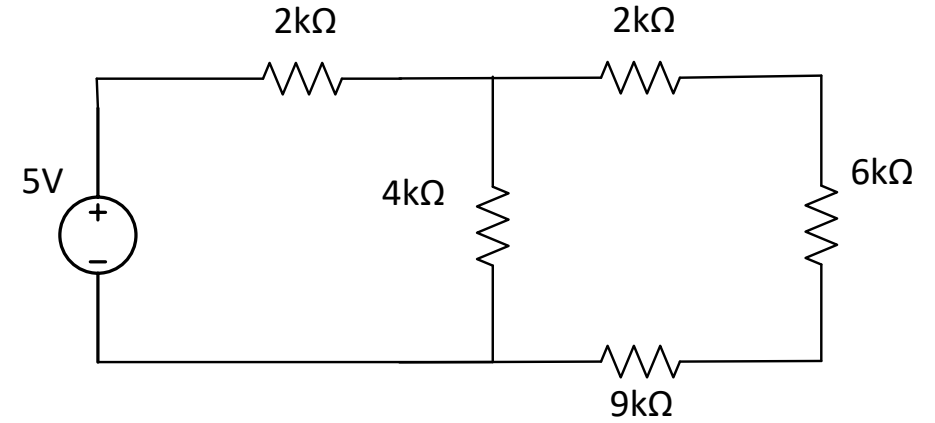

$$i_1 + i_5 = i_2 + i_3 + i_4$$

$$i_1 + i_5 - i_2 - i_3 - i_4 = 0$$

Önerme: $n_d - 1$ düğüm için yazılan akım denklemleri bağımsız bir takım oluşturur.

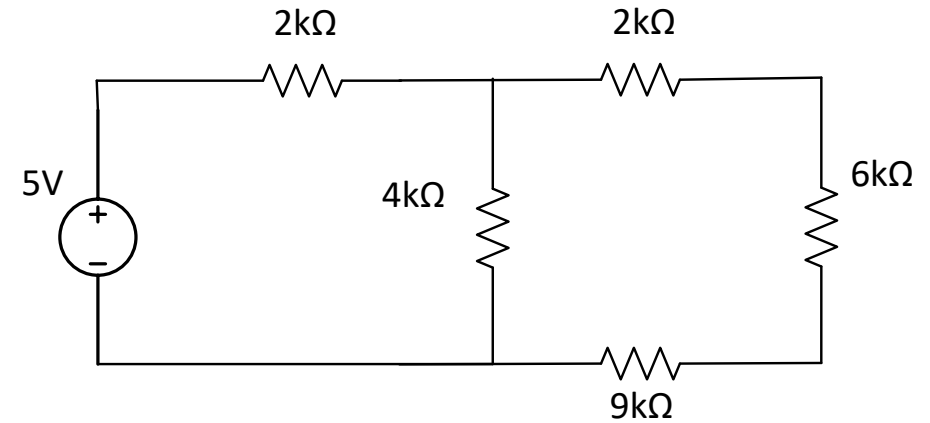
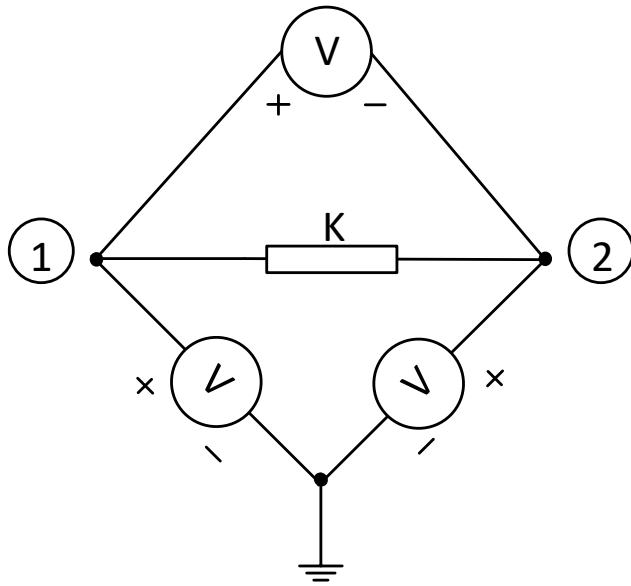
$n_{ba} = n_d - 1$: bağımsız akım denklemi sayısı

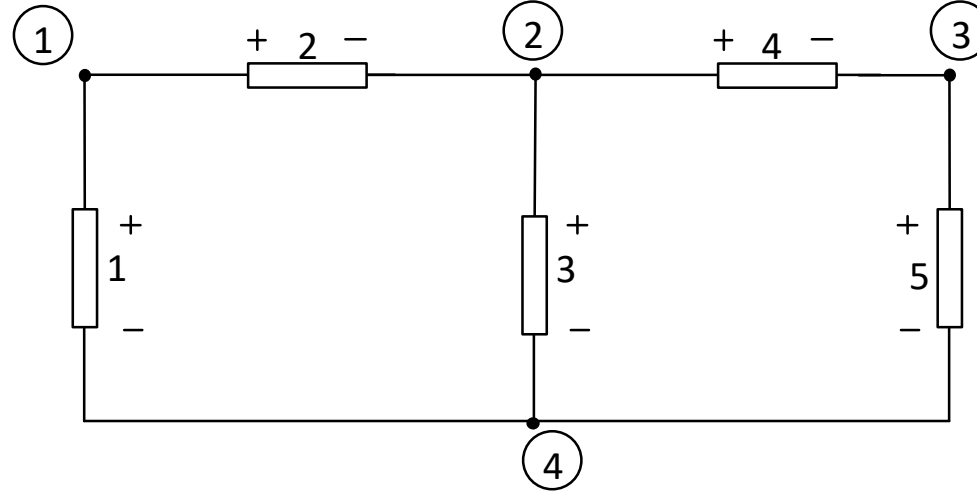
Düğüm Gerilimi

Bir elektrik devresindeki seçilen d düğümü ile referans düğümünün gerilim seviyeleri karşılaştırıldığında, ölçüm yaparken (d,r) çiftini $(+,-)$ olarak, yani ölçüm yönünü d düğümünden r düğümüne alarak elde edilen gerilime d . Düğüme ait düğüm gerilimi denir. Referans düğümü voltmetrorenin $(-)$ ucuna bağlanır. $(+)$ uç hangi düğüme bağlanırsa, voltmetrede o düğümün düğüm gerilimi okunur.

Eleman gerilimlerinin düğüm gerilimleri cinsinden yazılması

Kirchoff'un Gerilim Yasası (Çevreler için)

Düğüm dizisi: Düğüm numaralarından oluşan kümedir. $\{1,2,3,4\}$, $\{1,2,4\}$, $\{1,2,3\}$

Kapalı düğüm dizisi: Düğüm dizisi başladığı düğüme geri dönüyorsa kapalı düğüm dizisidir.

Çevre (loop): Kapalı düğüm dizisinin oluşturduğu yola çevre denir.

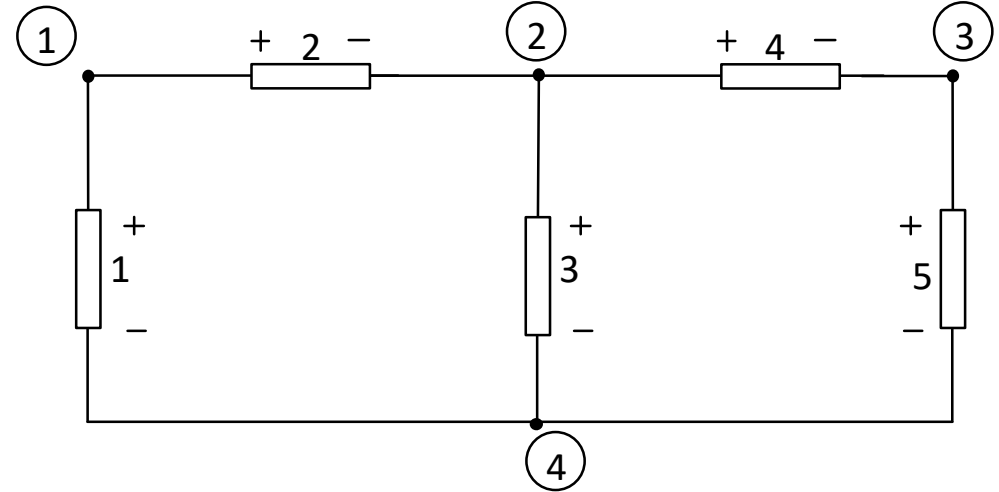
Ç1: $\{1,2,4,1\}$ Ç2: $\{2,3,4,2\}$ Ç3: $\{1,2,3,4,1\}$

Kirchoff'un Gerilim Yasası (Çevreler İçin)

Toplu elemanlı bir devrede herhangi bir çevrede çevre yönünde giren gerilimlerin toplamı, çevreye ters yönde giren gerilimlerin toplamına her bir t anı için eşittir.

Göz (Mesh): Başka elemanlar tarafından kesilmeyen çevrelere göz denir. Ç1 ve Ç2 göz, Ç3 göz değil.

$$\text{Ç1: } v_2 + v_3 - v_1 = 0$$

$$\text{Ç2: } v_4 + v_5 - v_3 = 0$$

$$\text{Ç3: } v_2 + v_4 + v_5 - v_1 = 0$$

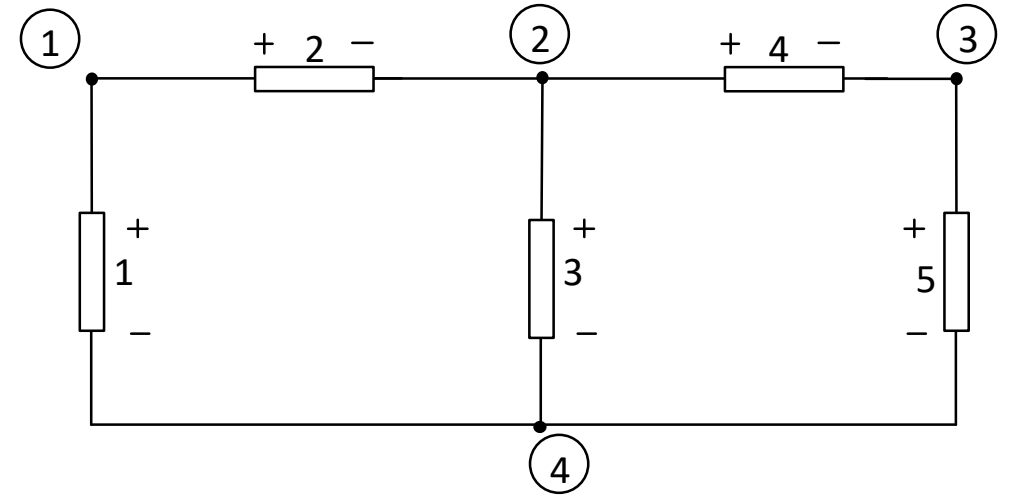
Önerme: Gözler için yazılan gerilim denklemleri bağımsız bir takım oluşturur.

$n_{bg} = n_e - n_d + 1$: bağımsız gerilim denklemi sayısı

$n_e = u\check{c} \text{ sayısı} - 1$: topolojik eleman sayısı

Verilen devre için;

$5 - 4 + 1 = 2$: göz sayısı

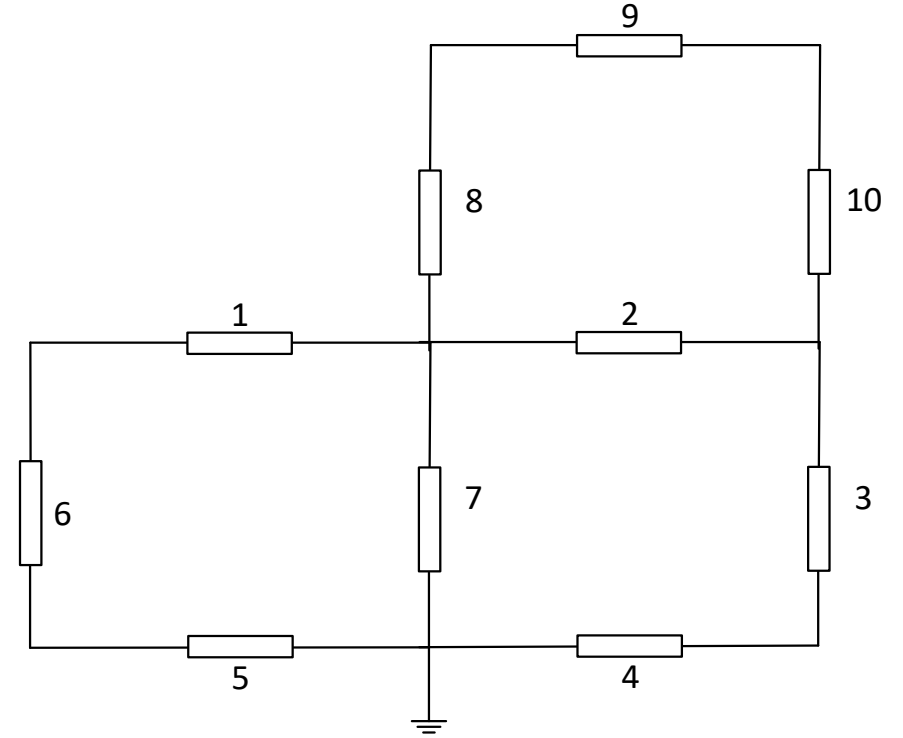

Çevre Akımı

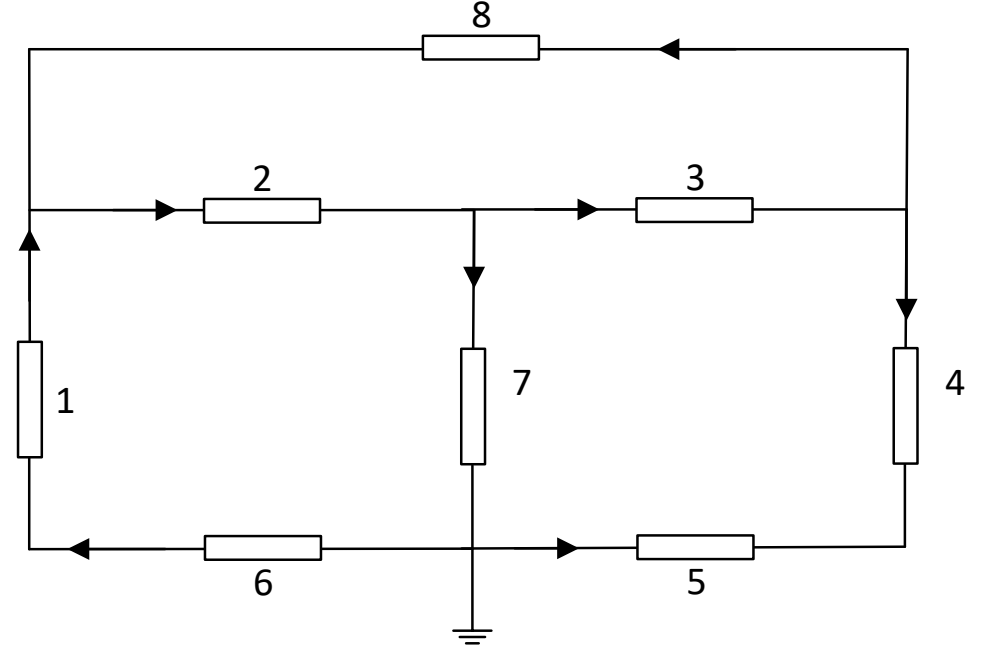
Bağımsız çevrelerden oluşmuş bir çevre takımı kabul edilir.

Her çevre için çevre boyunca ve çevre yönünde bir akım karşılığı düşünülüp $i_{\text{çx}}$ olarak adlandırılır.

Herhangi bir elektrik devresinde herhangi bir uca ilişkin akım bu uç hangi çevrelere giriyorsa o çevrelere ilişkin çevre akımlarının cebirsel toplamına her (t) anı için eşittir. Her bir çevre akımı bu cebirsel toplama , çevre akımı yönü uç akımı yönünde ise (+) işaret, ters yönde ise (-) işaretli olarak geçer.

Örnek: Yanda verilen devrenin eleman akımlarını çevre akımları cinsinden yazınız.

Örnek: Verilen devrelerde;
düğüm sayısı?
eleman sayısı?
topolojik eleman sayısı?
bağımsız akım denklemleri?
bağımsız gerilim denklemleri?
devre grafi?

